

Эрднин хув

Нег дакдж ээджэн, хойр нүднәннь нүлмснд куч курч ядад, экрн уульджасиг Эрднй йир саянәр меднә. Овдг деерән суусн ачиннь, ходжгърлад хаячлсн толгъагъинь илн бә-адж, эмгн келнә:

—Эрднй минь, Эрднй минь, ягъсн хув уга кун баясмбч? Юн гидг насн чамд баянә?.. Эрднй шинькән донтә.

Гентки эмгнәс ачнь сурджа-на:

—Ээджә, баав ягъла?

Уульджасн эмгн гентки зог-сад, көвүг хойр ээмәснь бәрәд, нүдн талнь ширтдјагъад, ор-чдән шахад келв:

—Экән ягъсиг чамд медәд керг уга. Уклә гихлә—килнц, амд баянә гихлә—өбрчнь уга. Маниг хайчкад талдан залуд одла.

Эмгн иигдж келчкәд, улм икәр асхрулад уульв. Зүгәр Эрднәс нег чигн нүлмсн гарч өгхш. Тер экрдјах ээджәсн дакад сурв:

—Ээджә, мини эцк ягъла?

Эцкчнь ниднин оньгрдж од-ла,—гидж эмгиг келхләг, эн угин утх, Эрднин бички зүр-киг шөвг мет хатхад, нүднә-снь нүлмс асхрулв.

Иигәд донтә Эрднй, джирн негтә эмг-эктәгъән хоюрн ончрәд үлдсн мөн.

Болв эмгн, Эрдниг хув уга гисн хаджгър болдж гарв. Хотна амтс эн хойран баядлиг медәд донт-нөкд болв, эмгнд

чидлнь курх гинги көдлмш өгв. Эрдниг дола курхлә, колхозникүд нөкд болад, школ-лд орулв. Көвүн сургъуль да-сад, ухан улм орх дутман са-ндг билә: „Эн амгнә кургсн ач-тусиг би ягъдж хәрүлхв? Осдж авсв—чидл-күчән, мед-рл-сургъулан оли амгнә тәлә өгнәв.“

Зүгәр Эрднй сургъулан чи-ләдг эв болсн уга. 1944-ч джил далта ээджнь көдлдг аргъ

уга болхлаг, көвүн школан хаяд, үкр хәрүлв. Арвн хойр джилин туршарт үкр хәрүләд, даархиг чигн, өлсхиг чигн, аахиг чигн үзәд, көдлмшд цогцнь тахшад, Эрднй йосн залу болв.

Ниднин джилин түрүн хав-рар ээджнь, Эрдниг дуудад, хаджудан суулгъчкад, иигдж келв:

—Му ачм. Чамагъан нил-хәсчнь авн хаджудчнь дахад хәләгъад йовнав. Чамасн нег сургчм: намаг гарсн-төрсн газртм кург. Ода найн хойрта нанд иткл уга, үкәд чигн од-хв. Газртан курхлә болх, хая-рхн...

Эн тоотиг сонъссн Эрднй амн болсн ээджиннь сурвриг күцәл уга баядж болшго болв. Эрд-нин гергн—Оля чигн буру гисн уга.

Эдн 1956 джил майин арвн хойрт Көвүд гидг селәнд ир-дж буув. Газртан ирсн эмгн чидл ургәд, бер ач хойрасн түрүлдж гүүгъад, күцгдл уга йовб.

—Хальмгуд баянү?—гисн сурврт, харгъсн амтн ю келхән меддж ядад, толгъагъан зааль-цхав.

Хальмгуд ирсн зәнъг удл уга селәгъәр тарв. Селәнә амтс энд-тендәс гүүлдж ирцхәв: зәрмснь өврмдж ке-гъад, зәрмснь байр кецхәв.

Эргәд хурсн амтиг ээмәрн зааглад, зегсн тиригтә нег залу уралан гарч ирв. Тер гүүлдж ирәд, эмгиг үмсәд, ке-лв:

—Манахс менд йовдж ирц-хәвт?

Эн ик байриг күцс бичхд күчр деерән, газетд бактах баярн чигн уга. Эмгиг, тер-үнә ач Эрдниг, беринь Оляг селн-селн үмссн Шульгин Яков Артемович гидг кун.

Шульгин эдниг гертән даху-лдж ирәд, өткн хальмг цә ча-над, ик гидг тоовр кев. Яков Артемовичи эк-эцкнь чигн хальмг келиг йир сая-нәр меддг баядж.

Көдлмш уга баядж дасад уга Эрднй көдлмш хаяв.

—Энүнәс хол биш 4-ч сов-хоз баянә. Терүнә директор үр Киселев көдлджәнә. Мана хальмгиг йир саянәр меддг кун, терүн тал од,—гидж Эрднй селвг өгв.

Өвгнә келсн худл биш бә-адж, совхоз маши өгәд, Эрд-нин бүлиг гурвдгч ферм деер авч ирв. Түрүн өдрәсн авн көвүн, гергән дахулад эрднй-шишә тәрлгъид көдлв. Тер көдлмшнь дуусгдхла өвснә хур-алгънд Эрднй Оля хойр көд-лв.

Эн цагла түрүн хальмгуд нүүлдж ирцхәв. Дорджиев Шеря гидг кун ирсн даругъан ах хөбчәр орв. Эрдниг эн хө-бчд, хө хәрүлдгәр илгәв. Кө-вүн альдаран илгәв чигн бу-ру гидж келсн уга.

—Төрсн газртан ирсн хөбн чидлән нөл уга көдлх кергтә,—гидж Эрднй үүрмүдтән келдг билә.

Чикәр шундж көдлсн хөбн, күүнә көдлмш үрдмн биш. Ямаран чигн зүсн-зүүл хар көдлмш кегъад йовсн бийнь, Эрднин көдлмшин чинриг ам-тн боли совхозин гардачнр мелв.

Эн джил болсн сунъгъврт Эрднй поссоветд депутат сунъ-гъдв. Ода Эрднй поссоветин сегләтр болдж көдлджәнә.

Эрднй ода алдр Ленинә тогта-сн Коммунистическ партин зергләнд орхар белдвр кеджәнә.

Эврәннь үнн седкләри, эв-рәннь чик көдлмшәрн Эрднй Авалдыков бийиннь алдр ху-вән тосхв.

АЛЕКСЕЙ БАЛАКАЕВ.